

Anders werken aan Exploiteren met Perspectief

JAN ROTMANS

reis licht in tijden van transitie

HOE BELANGRIJK

is de werkplek?

DE KRACHT

van natuurlijk daglicht

EEN IDEALE PLEK

voor ondernemende leerlingen

**SPORTDOMEIN
ZORGDOMEIN
WIJKDOMEIN**

*Magazine voor de
perfecte leer-, werk-
en leefomgeving*

THUIS OP SCHOOL

Het schoolgebouw, variaties op een thema: Rusland

Elke school is anders. Dat komt omdat de kinderen anders zijn, de cultuur anders is en bovenal dat het klimaat behoorlijk kan verschillen. Onze scholen op Bonaire hebben een tropendak en zijn georiënteerd op de eeuwig verkwikkende wind. En onze scholen in Rusland hebben onderaardse gangen waar studenten van hun dormitoria onder een dikke laag sneeuw naar school kunnen lopen.

Bij PRO waren we vereerd met een mailtje of we mee wilden doen met een internationale prijsvraag voor een school in Moskou. Later bleek dat nog meer Europese bureaus zo'n mailtje hadden ontvangen. De concurrentie was daarom groot. Na een aantal ronden en bergen visies kwamen we bij de laatste drie, met collega's uit Finland en de UK. Ten slotte kregen we het verlossende woord. Architect Dorte Kristensen herinnert het zich heel goed: "Ze hadden ons gevonden op google en ons uitgezocht in verband met een internationale architectuurprijs die we hadden gewonnen voor het ontwerp van de Vensterschool in Groningen. We stonden op een longlist van 40 internationale architectenbureaus, grote jongens. We gingen van 40 naar 20, van 20 naar 10, van 10 naar 5. En toen de prijsvraag tekenen. Vervolgens van 5 naar 2. Daarna moesten we nog een vraag

beantwoorden; die hebben we op een manier beantwoord die anders was dan ze gewend waren. Vanuit participatie. En zo kregen we hem."

GEBOUWCONTOUREN VAN GLOOIENDE CURVEN

De oprichting van de school is een idee van weldoener en ondernemer Vadim Moshkovich: "Het was mijn droom om getalenteerde kinderen uit het hele land toegang te bieden tot hoogwaardig onderwijs, ongeacht de financiële draagkracht van hun ouders. Hierdoor wordt het mogelijk om door te studeren aan de beste universiteiten van het land." Letovo School is een bijzondere middelbare school bestemd voor getalenteerde kinderen en ligt ten zuidwesten van Moskou in het nieuwe stadsdeel Novaya Moskva. De architectuur en het interieur zijn ontworpen door Atelier PRO en het landschapontwerp is van Buro Sant en Co. Het Russische bureau Atrium

PROJECTINFORMATIE

Project

Nieuwbouw Letovo Schoolcampus, Sosenskoye settlement, Moskou

Programma

Onderwijs: Central hub voor 1.000 personen, auditorium voor 200 personen, debatruimte voor 50 personen, 40 groepsruimtes, 5 bibliotheekruimtes, 9 science labruimtes, expositieruimte/green house, stilleruimtes, workshopruimtes, 3 leerpleinen, kantine, 2 sporthallen, zwembad, 2 fitnessruimtes, martial arts ruimte, 5 studentenhuizen voor 500 studenten, 3 blokken docentenappartementen, voetbalstadion, atletiekbaan, tennisbanen, kas, basketbalvelden, boomgaard

Architecten

Atelier PRO, Dorte Kristensen en Pascale Leistra

Interieurontwerp

Interieurarchitect Thijs Klinkhamer (Atelier PRO) ism Nadia Fedotova Moskou

Start bouw

Mei 2016

Oplevering

Augustus 2018

BVO

Totaal oppervlakte campus: 20 ha

Bvo school

20.000 m²

Bvo studentenhuysvesting

10.000 m²

ONTWERP EN INRICHTING

Architectural Studio was liaison architect die de uitwerking en de bouw verzorgde. In 2014 won Atelier PRO de internationale prijsvraag, de bouw startte medio 2016, de officiële opening was in september 2018.

HET ONTWERP VAN ATELIER PRO

Het ontwerp is een schoolcampus van 20 hectare met een centraal onderwijsgebouw met theater en sportfaciliteiten en apart huisvesting voor studenten en docenten. De campus biedt buitensportfaciliteiten zoals een voetbalstadion, een atletiekbaan, tennisbanen en basketbalvelden. Daarnaast zijn er een green house en een boomgaard. De gebouwen zijn zo geleed dat ze een harmonisch geheel vormen met het fraaie heuvelachtige ijsijd landschap en het rivierdal. Ook de kleuren gaan op in de zachte kleuren van de boomstammen van het oerbos aan de andere kant van het rivierdal.

De campus ligt op een kavel die afloopt naar een bos aan een rivier. "Het is een redelijk glooiend terrein. Dan krijg je als Nederlands bureau volstrekte verwarring natuurlijk, omdat het niet vlak is," aldus Dorte Kristensen. "Maar tegelijkertijd is het ook heel interessant, want het inspireert hoe je gaat ontwerpen. En het is een heel grote school; dat is ook een inspiratie geweest. Hoe ga je zo'n grote school, zoveel vierkante meters vormgeven, terwijl het tegelijkertijd behapbaar is?" Voor de inpassing in het landschap zijn herkenbare niveaoverschillen in en om de school toegepast. Het grote onderwijsgebouw wordt door zijn vorm in schaal teruggebracht naar een menselijke maat voor het kind; door zijn dynamiek knikt en danst het gebouw door het landschap. De

Russische Architectuur Award

Eind 2016 is de architectuur van Letovo School door de stad Moskou uitgeroepen tot the Best Moscow School design 2016, een award die werd toegekend door een jury onder voorzitterschap van stadsarchitect Sergey Kuznetsov.

perspectiefwerking suggereert een schaalverfijning, waardoor je nooit de volle maat van het gebouw ervaart, maar delen ervan. Door de gebouwcontouren van glooiende curven zijn binnen en buiten verrassende plekken ontstaan.

HART VAN DE SCHOOL

Dorte: "Eén van de vragen was om met de aula ook iets anders te kunnen doen. Die hebben we een hoofdrol gegeven. Het werd de central hub, waar het dagelijkse leven van de school zich afspeelt. Deze flexibele, transformeerbare ruimte wordt gebruikt als informele ontmoetingsplek maar ook voor grote voorstellingen. Door eenvoudige ingrepen wordt de dansstudio op de begane grond omgetoverd tot een theater met podium of tot auditorium met capaciteit voor 1.000 personen. De central hub verbindt de drie vleugels waaruit het gebouw bestaat: de kunstvleugel, de science vleugel met ook algemene leslokalen en de sportvleugel."

CAMPFIRES, WATERING HOLES AND CAVES

Letovo School wilde ook een vernieuwingsslag maken op het bestaande onderwijs door het modernste onderwijs in Rusland te bieden en personalised learning in te voeren, "maar Russische scholen zijn

“Het was mijn droom om getalenteerde kinderen uit het hele land toegang te bieden tot hoogwaardig onderwijs, ongeacht de financiële draagkracht van hun ouders”

typische gangenscholen. Met galmende gangen waar je niks anders doet dan heen en weer lopen. Maar hier niet. In plaats van gangen zijn er ruimten om naast klassikaal onderwijs ook individueel leren te ontwikkelen. Dit werd vertaald naar een ruimtelijk ontwerp met Campfires, Watering Holes and Caves zoals Ann W. Davis en Kim Kappler-Hewitt die beschreven in hun beroemde artikel. In de taps toelopende zuidvleugel, kwamen naast ruimten voor theoretisch onderwijs Campfires, waar je samenkomt en luistert naar verhalen van de expert, onderwijspleinen met uiteenlopende speciale plekken gemaakt voor werken in projectgroepjes, Watering Holes, waar je samenwerkt en van elkaar leert, plekken voor individueel werken en Caves, voor geconcentreerd werken of wegdromen. Er is veel glas tussen de ruimtes. Een onwaarschijnlijke noviteit in Rusland,”

zo heeft Dorte ervaren. De bibliotheekvleugel bestaat uit een grote centrale bibliotheekruimte met diverse werkplekken. Hieromheen zijn de studieruimtes georganiseerd.

SPORTFACILITEITEN

Naast het buitensportprogramma, is het aanbod binnen ook groot met fitnessruimte, zwembad en een kleine en grote sporthal. Het interieur, ook ontworpen door Atelier PRO, is afgestemd op het ambitieuze programma en ondersteunt het ontwerp met een veelvoud aan plekken. In het interieur is uitgebreid aandacht besteed aan de verschillende sferen waar de leerlingen kunnen chillen en elkaar informeel ontmoeten. Door de extreme kou in de winter is de leefomgeving binnen op school belangrijk voor ontspanning.

ZELF OOK LEREN

Projectarchitect Pascale Leistra vond het leerzaam voor PRO om dit project te doen, maar bovenal inspirerend: “Ervaring opdoen met zo’n groots project kan alleen slagen door de intensieve en prikkelende samenwerking met de opdrachtgever. En als een sterke onderwijsvisie en architectuur elkaar ontmoeten in het decor van een schitterend landschap, dan krijg je wel heel veel ontwerpinspiratie.” ◀

▶ Kijk voor meer informatie op www.atelierpro.nl.